

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

v oboru

SOUDNÍ LÉKAŘSTVÍ

1. Cíl specializačního vzdělávání

Cílem specializačního vzdělávání v oboru soudní lékařství je získání specializované způsobilosti osvojením potřebných teoretických znalostí a praktických dovedností v oblasti morfologické a laboratorní diagnostiky, toxikologie i oblasti medicínsko-právní a trestně-právní, umožňujících samostatnou specializovanou činnost v oboru.

2. Minimální požadavky na specializační vzdělávání

Podmínkou pro přijetí do specializačního vzdělávání v oboru soudní lékařství je získání odborné způsobilosti k výkonu povolání lékaře ukončením nejméně šestiletého prezenčního studia, které obsahuje teoretickou a praktickou výuku v akreditovaném magisterském studijním programu všeobecné lékařství na lékařské fakultě.

Specializační vzdělávání se uskutečňuje při výkonu lékařského povolání formou celodenní průpravy v rozsahu odpovídajícím stanovené týdenní pracovní době podle § 83 a zákoníku práce.

Podmínkou pro získání specializace v oboru soudní lékařství je zařazení do tohoto oboru a absolvování praxe v minimální délce 5 let, z toho:

a) povinná praxe v oboru

- společný základ v patologické anatomii - 24 měsíců

- praxe na oddělení patologické anatomie nebo soudního lékařství, kde jsou nevyběrově prováděna veškerá autoptická vyšetření (včetně pitev dětí),
- na závěr nejméně 1 týden stáž na akreditovaném pracovišti patologické anatomie se zhodnocením přípravy na konci období společného základu školitelem a písemným testem,

- vlastní specializovaný výcvik v soudním lékařství – 35 měsíců

- praxe na soudnělékařském pracovišti (oddělení, ústavu), z toho 3 měsíce na akreditovaném pracovišti,

b) povinná doplňková praxe v dalších oborech

1 měsíc na traumatologii s praxí při příjmu a léčbě zraněných pacientů,

c) doporučená doplňková praxe

1 měsíc zdravotnická záchranná služba,

1 měsíc anesteziologie a resuscitace,

d) účast na vzdělávacích aktivitách

- povinná Specializační stáž na akreditovaném pracovišti soudního lékařství - 6 týdnů,
- povinný Specializační kurz v soudním lékařství- 1 týden,
- povinný kurz Lékařská první pomoc - 3 dny,
- povinný seminář Základy zdravotnické legislativy – 1 den,
- doporučené odborné akce, pořádané IPVZ, ČLS JEP, ČLK, LF.

3. Rozsah požadovaných teoretických znalostí a praktických dovedností

3.1 Rozsah požadovaných teoretických znalostí a praktických dovedností, seznam požadovaných výkonů prokazatelných na konci povinného společného základu

Patologická anatomie

Teoretické znalosti nezbytně nutné

Autoptická diagnostika ve všech oborech medicíny s teoretickými poznatky, shrnutými v základních učebnicích obecné a speciální patologie, koncipované pro pregraduální a postgraduální výuku. Tyto znalosti musí mít návaznost na příslušné vědomosti z histologie, embryologie, anatomie, patofyziologie a všech hraničních klinických oborů. Teoretické ovládnutí principů histologické, histochemické, imunohistochemické, ev. elektronmikroskopické techniky. Schopnost posouzení patologicko-anatomických nálezů ve vztahu k patologickým nálezům mikrobiologickým a biochemickým.

Praktické dovednosti nezbytně nutné

- zvládnout pitevní techniku dospělé osoby i dítěte (včetně novorozence a kojence), a to jak vyjmutí orgánových systémů z těla zemřelého, tak i provedení vlastní pitvy orgánů,
- podle makroskopických nálezů rozhodnout o způsobu a rozsahu odběru materiálu k histologickému, bakterioskopickému či toxikologickému vyšetření během pitvy,
- ovládat techniku odběru materiálu pro bakteriologické, virologické, biochemické a toxikologické vyšetření,
- sestavit makroskopickou diagnózu ihned po pitvě tak, aby bylo i určeno základní onemocnění a jeho komplikace, dále pak bezprostřední příčina smrti a vedlejší nálezy,
- umět zacházet se světelným mikroskopem, a to za použití specializovaných nastavbových technik, jako je vyšetření v polarizovaném světle či fluorescenční mikroskopie,
- umět diagnostikovat histopatologické změny vyskytující se v orgánech či tkáních při různých patologických stavech v korelaci s příslušným makroskopickým a klinickým nálezem.

Seznam požadovaných výkonů

- provedení vyšetření nejméně 200 nekroptických případů,
- splnění požadavků společného základu je předpokladem pro pokračování ve specializovaném výcviku v soudním lékařství a opravňuje diagnosticky uzavírat veškerá autoptická vyšetření v případech přirozené smrti, s výjimkou pitev dle § 115 trestního řádu.

3.2 Rozsah požadovaných teoretických znalostí a praktických dovedností, seznam požadovaných výkonů prokazatelných na konci specializovaného výcviku v soudním lékařství

Teoretické znalosti nezbytně nutné

a) Soudní lékařství - obecná část:

Koncepce oboru soudního lékařství. Právní problematika ve vztahu k soudnímu lékařství. Trestní zákon. Trestní řád. Formy odpovědnosti při výkonu lékařského povolání. Struktura soudů, státních zastupitelství. Policie ČR. Lékař jako svědek. Lékař jako znalec. Lékařské vysvědčení. Lékařské potvrzení. Odborné vyjádření. Znalecký posudek. Povinná mlčenlivost zdravotnických pracovníků. Poučení a souhlas nemocného. Revers. Poškození života a zdraví pacienta v souvislosti s výkonem zdravotnických služeb. Postup lege artis a non lege artis. Znalecké komise. Smrt. Postup při úmrtí osoby nebo nálezů mrtvého těla mimo zdravotnické zařízení. Prohlídka zemřelého na místě nálezů. Druhy, nařizování a provádění pitev. Posmrtné

změny. Určení doby smrti. Vitální a supravitální reakce. Stáří poranění. Imunohistochemická technika v soudnělékařské diagnostice. Soudnělékařská identifikace osoby neznámé totožnosti, vč. kosterního nálezu. Hromadná neštěstí. Exhumace. Balzamace. Hodnocení závažnosti poranění pro orgány činné v trestním řízení. Ublížení na zdraví. Těžká újma na zdraví. Bolestné a ztížení společenského uplatnění.

b) Soudní lékařství - speciální část:

Thanatologie a forenzní traumatologie:

- Smrt přirozená. Náhlé úmrtí v dětském a dospělém věku. Smrt neočekávaná. Hladovění.
- Smrt násilná. Trestné činy proti životu a zdraví Těhotenství a porod ze soudnělékařského hlediska. Vražda novorozence matkou. Násilí vůči dítěti.
- Poranění způsobená předmětem tupým. Poranění ostrým hrotnatým předmětem. Dopravní nehody. Poranění při pádech. Poranění způsobená zvířaty. Úrazy v letectví. Pracovní úrazy. Udušení. Střelná poranění. Poškození organismu fyzikálními vlivy (termické účinky, elektrický proud, blesk, změny atmosférického tlaku, účinky záření).
- Mechanismy vzniku poranění. Biomechanika.

Forenzní toxikologie:

- Klinický průběh, mechanismus a morfologický obraz otrav jedy anorganickými a organickými. Omamné a psychotropní látky. Otravy potravinami a houbami.
- Jedy rostlinné a živočišné. Odběr materiálu k toxikologickému vyšetření při pitvě.
- Závislost na alkoholu. Nealkoholová drogová závislost. Posuzování akutní intoxikace alkoholem. Hodnocení toxikologického nálezu ve vztahu k chorobným či úrazovým změnám. Základní principy chemické toxikologické analýzy biologického materiálu.

Forenzní biologie:

- Základy vyšetřování stop biologického původu. Odběr materiálu k vyšetření při pitvě a zajištění biologických stop. Průkaz krve. Druhovú příslušnost. Krevní skupinová příslušnost. Důkaz těhotenství ve skvrnách. Důkaz menstruační krve. Vylučovatelství. Krevní skupinové vlastnosti ABO systému ve vlasech, sekretech a tkáních. Průkaz spermatu. Vyšetření dalších krevních skupinových systémů ve stopách.
- Teoretické principy forenzní molekulární biologie. Analytické postupy ve forenzní molekulární biologii. Principy vyšetření. Interpretace nálezu. Zjišťování paternity.

Praktické dovednosti nezbytně nutné

- umět provést prohlídku zemřelého na místě s popisem na videozáznam; zvládat týmovou spolupráci při vyšetřování a rekonstrukci trestného činu,
- ovládat pitevní techniku dospělé osoby i novorozence při náhlém i násilném úmrtí a v případech posuzování správného postupu při výkonu zdravotní péče,
- ovládat indikaci, odběr a zajištění materiálu při pitvě k laboratorním vyšetřením (histologickému, /imuno/histochemickému, bakteriologickému, toxikologickému, antropologickému, forenzně biologickému vč. sérologie a molekulární biologie),
- ovládat zápis pitevního protokolu,
- umět diagnostikovat makroskopicky i mikroskopicky chorobné i úrazové změny a nálezy interpretovat v diagnostickém závěru,
- ovládat posuzování mechanismu vzniku a závažnosti poranění, příčinné souvislosti poranění se smrtí, intenzity násilí,
- ovládat určování doby smrti na základě prohlídky zemřelého na místě či údajů z místa, pitevního nálezu a dalších vyšetření,

- dokázat hodnotit vitální reakci a stáří poranění,
- ovládat postupy a metody při identifikaci zemřelých osob neznámé totožnosti, identifikaci kosterních pozůstatků zemřelé osoby, a to s využitím poznatků forenzní antropologie, stomatologie, forenzní biologie včetně molekulární genetiky,
- umět na základě pitevního nálezu posoudit otázku sebevraždy, nehody, smrti jako důsledku protiprávního jednání,
- na základě pitvy a dalších potřebných laboratorních vyšetření dokázat sestavit nálezu a vypracovat posudek pro potřebu zdravotnictví i trestně právního řízení,
- umět vypracovat posudek k mechanismu vzniku a závažnosti poranění na základě spisové a zdravotnické dokumentace,
- ovládat výpočty při posuzování hladiny ethanolu v krvi na základě údajů ve spisu,
- dokázat podat a obhájit posudek při soudním jednání,
- umět provést prohlídku pachatele/oběti trestného činu s forenzním popisem poranění,
- ovládat bodové hodnocení pro potřeby odškodňování bolestného a ztížení společenského uplatnění,
- ovládat základní orientační toxikologická vyšetření biologického materiálu a umět zhodnotit toxikologický nálezu v posudku,
- ovládat hodnocení základního vyšetření ve forenzní biologii pro identifikaci jedince či stop s interpretací nálezu v posudku,
- zvládnout vedení dokumentace a poskytování dat pro statistické zpracování nálezů pomocí výpočetní techniky.

Seznam požadovaných výkonů

- pitvy případů náhlé a násilné smrti, včetně diagnostického zpracování - *nejméně 300*
- vypracování posudků k mechanismu vzniku a závažnosti poranění na základě spisové dokumentace - *nejméně 30*
- účast při soudním jednání s obhajobou znaleckého posudku z oboru soudního lékařství před soudem - *alespoň 30*
- vyšetření ve forenzní biologii (hodnocení a interpretace výsledku) - *nejméně 20*
- základní orientační chemicko-toxikologické vyšetření - *nejméně 10*

Ostatní obory

Požadované teoretické znalosti

- základní znalosti z anatomie, histologie, embryologie, klinické biochemie, patofyziologie a všeobecný přehled o všech klinických oborech, aby byl schopen provádět korelaci patologicko-anatomických a soudnělékařských nálezů,
- základní znalosti z traumatologie, včetně mechanismů vzniku poranění a způsobů léčby.

Požadované praktické dovednosti

Schopnost aplikace znalostí zejména z anatomie, histologie i klinických oborů při zhodnocení soudnělékařských nálezů a jejich interpretaci v posudkové činnosti.

4. Všeobecné požadavky

- základní znalosti právních předpisů platných ve zdravotnictví a systému zdravotní péče, znalost všeobecných i speciálních vyhlášek, nařízení a metodických pokynů v současné době platných pro tento obor,
- potřebná úroveň schopností komunikace,

- základní znalosti lékařské etiky, organizace zdravotnické služby a ekonomiky zdravotnictví,
- provozní a administrativní činnosti a management týmové práce, znalosti standardní dokumentace používané v oboru,
- základy počítačové techniky jako prostředku pro ukládání a vyhledávání dat, odborných informací a komunikace.

Poskytování zdravotní péče s využitím zdrojů ionizujícího záření vyžaduje absolvování certifikovaného kurzu radiační ochrany.

5. Hodnocení specializačního vzdělávání

a) Průběžné hodnocení školitelem

- záznamy o absolvované praxi /konkrétních činnostech na pracovišti/ v průkazu odbornosti (ev. logbooku) v pravidelných šestiměsíčních intervalech,
- hodnocení po skončení povinného společného základu v patologické anatomii na akreditovaném pracovišti (s písemným testem),

b) Předpoklad k přístupu k atestační zkoušce

- absolvování povinného společného základu a jeho zhodnocení v průkazu odbornosti,
- absolvování povinných školicích akcí - záznam v průkazu odbornosti,
- úspěšné absolvování písemného testu,
- předložení seznamu výkonů (logbook) potvrzený školitelem,
- vypracování písemné práce (projektu), týkající se soudnělékařské problematiky,

c) Vlastní atestační zkouška

- část praktická - vypracování posudku k mechanismu vzniku a kvalifikaci závažnosti poranění na základě spisové a zdravotnické dokumentace (před komisí, v den atestační zkoušky),
- výpočet hladiny alkoholu v krvi dle údajů zadaných ve spisové dokumentaci (před komisí, v den atestační zkoušky),
- hodnocení nálezu při laboratorním vyšetření biologického materiálu za účelem identifikace nebo stanovení diagnózy /interpretace výsledku (na akreditovaném pracovišti, nejvýše 3 měsíce před konáním atestační zkoušky),
- část teoretická - 3 odborné otázky z obecné a speciální části oboru,
- obhajoba písemné práce na zadané téma.

6. Charakteristika činností, pro které absolvent specializačního vzdělávání získal způsobilost

Lékař se specializací v oboru soudní lékařství je schopen samostatné činnosti při práci na soudnělékařském oddělení. Je připraven řešit i složité otázky v diagnostické oblasti náhlé a násilné smrti, navrhopvat a prosazovat opatření, která vyplývají z funkčního postavení.

Je způsobilý systematicky předávat teoretické i praktické zkušenosti svým spolupracovníkům, vykonávat konziliární činnost pro lékaře jiných oborů. Je schopen vykonávat znaleckou činnost zejména pro potřeby Policie ČR a soudů v trestně-právním i občansko-právním řízení.